

els carrers, curulls de pagesos i firandants dels diferents poblets de la *rodàlia*», Joan Lluís Pallarès (*Els Pastors i les Estrelles*, 129). *DAG* cita, en el mateix sentit: «situats dins la *rodàlia* de la Baronia», de JSalarich, molt familiar amb les tradicions i documentació vigatana, en la seva novella (1878), sobre Savassona.

Recollit ja per Belv. i Labèrnia 1840 L'única forma que convé usar en el bon llenguatge és *rodàlia* (accentuat en la *i*), i en aquest sentit, i, si convé, *rodària*, amb accent a la *a*, però reservat pel al de 'circuit i afrontacions d'un terme', evitant de totes passades la forma contaminada *rodàlia* i els significats anòmals, que introduïrien confusions sense cap utilitat. Certament hi caigué tot un Mn. Cinto, si bé en ell és excusable com a llicència poètica «Grècia respon —És lo meu fill Alcides / l'he vist des de la serra / que, mirador dels déus en la Tessàlia, / obira l'ampla terra / jayenta arrodonar-se en sa *rodàlia*, / com un escut esmaragdí que volta / lo gran riu Oceà ---», *Ail* VII, 16.5 (estrofa nova de la versió de 1878), «Del Canigó s'enfila a l'alta cima / per veure en sa *rodàlia* què s'hi mou, / per veure 'l Rosselló, que tant estima, / com lo podria deslliurar del jou», *Can* VII, v. 430 *Rodalista*

Rodanxa i *rodanxo* Havent estudiat a fons la història i etimologia d'aquests mots en el llarg article RECHONCHO del DCEC (DECH IV, 829-31), cf. a l'article RONCHA, DCEC, 64a41-5, b49 i n 3), no seria útil repetir aquí aquella exposició ni totes les dades que hi consigno. El cast. *rechoncho*, mot bastant recent [c 1770] sembla ser una alteració de *redoncho* arag. i alabès 'cèrcol, disc' per reduplicació expressiva; i *redoncho* és evidentment inseparable del nostre *rodanxa* *Rodanxo* ja era usual a fi del S. XVIII: «tan gordilló tot ell, que manifestava bé lo empleu de Vicari --- i un que fos plaga, per lo *rodanxonet* tot ell, hauria --- dit: sembla un gall dindí quan queda estrarufat», B de Maldà (*Col·l B V*, 243); «*rodanxo*, -ona, adj. la persona petita y grossa. *regordete*, *rechoncho*. corpore brevis crassusque»; «era un vellet *rodanxo*, calvo, net de cara ---», «venian aprés l'aixerit de la plat-y-olles, cama-curt, *rodanxo*, vermell de cara, xicot tan de lley, rioler ---», Pons Mass. (*Colla del Carrer*, pp. 176 i 18), també en NOLLER (*AlcM*), i el *DAG* n'esmenta variants *rodonxo* i *rodexó* sense donar-ne cites; però hi ha *rodonxo* 'rodanxo' a Manacor, i *redonxo*, -xa; «redonenc irregular, mal forjat» a Artà (*AlcM*)

Com exposo en el DCEC es podria explicar teòricament el nostre *rodanxa* com una alteració del cast. *rodaja*, que significa el mateix, que té formació natural com a derivat de *roda* amb el sufix *-aja*, i que fins al S. XVI es pronunciava *rodàja*, majorment tenint en compte que n'hi ha una variant *rodanja* en el lleonès SE, a Céspedes de Tormes, i que una forma *rodan-cha*, de significats iguals o molt semblants al català, s'usa a Múrcia, a Sogorb, a la Vall de Vio, i a la vall de Baredja, gascó fronterer. Però ja fa dubtar molt d'aquest suposat manlleu al castellà el fet que en català el mot es documenta des de molt antic, segons

el *DAG* (s. v. i s v. *celada*) en inventaris de 1430, 1467, 1480 i S XVI

En fi ja el trobem amb diverses accs, anàlogues a les modernes, en OPou: «la *rodanxa* que s posa al fus perquè més *rode*. verticulum; *rodar* lo fus ab tres dits ---», «lo os del bras en lo còlse té dos caps y aquest entr' a l'altre os del bras --- entre estos dos caps ha un os, com una *rodanxa* de curriola, qui fa que lo bras no s puga plegar de la altra part: se dit *orbita*» (*ThPu.*, 310, 261). També és possible que figuri ja en un compte d'obres de les campanes de la Seu barcelonina, de c 1390, si bé no ens permet d'assegurar-ho la redacció ambigua de CaCandi, *MischCat* II, 202; i en tot cas en Busa-N. 1507: «*rodanxa* de <|>lens: pannus linteus» (E-vi-6 4f.).

Una altra possibilitat és que *rodanxa* sigui manlleuat del fr. antiq. *rondache* 'escut rodó d'infanteria' (> germania cast. *rodancho* «broquel»). aquest s'explica sense dificultat, pel que fa al radical, com a derivat del fr. *rond* < *reond* ROTUNEUS, i no costaria de creure que el cat. vagi alterar *rondache* traslladant la nasal, per influència de *rodella* i *roda*. Però en canvi ja és ben dubtós que es pugui explicar en francès la terminació *-ache*, com sigui que en italià no hi ha tal mot ni s'hi pot haver format puix que allí 'rodó' es diu *tondo* o *rotondo*; i com sigui que el fr. *rondache* no es documenta sinó des de mj S. XVI, arribem a pensar que és potser el mot francès el que en definitiva prové del nostre *rodanxa* alterat en francès (o ja en parlars hispànics) per influència de *rond* i amb el canvi de significat que ja s'inicia a Aragó i en la germania castellana. Una novetat és que segons *l'InvlC* es troba «*rondatxes*, cossalets a prova de arcabús» en un doc. ross. de 1583.

Tot amb tot i fet i fet, és versemblant que hi hagi una part de veritat en tots aquests supòsits etimològics, i que estiguem en presència d'un seguit d'encreuaments, de mots viatgers, amb fets de «Ruckentlehnung», car tenim ara moltes raons per creure que en la nostra llengua sigui un mot de procedència mossàrab, derivat en una forma o altra de *ROTA*. Car en mossàrab la *č* s'explica per si sola, i això faria innecessari cercar l'explicació de la terminació *-anxa* mitjançant manlleus del cast i del francès. Potser simplement ROTANTIA 'coses que roden, que rodegen, que s'arrodonen', neutre plural del participi actiu de ROTARE. O bé ROTATIONEM canviat en -ANTIONE per propagació de nasal, d'on *rodanxo*, i extret d'aquí *rodanxa*, sigui per derivació retrògrada o per compromís amb ROTANTIA o amb *rondache*

En efecte crida l'atenció el nombre gran de variants especials, provinents d'indrets amb substrat mossàrab *redonja* 'circumferència, figura circular' a Calaceit (on la *j* < *č* justament acusaria la intervenció de la pronúncia àrabiga), *rodonja* 'tortell que pot triar el rector' a Albarells l'any 1600 (tots dos citats per *AlcM*), les formes *rodonxo* i *redonxo* ja esmentades de Manacor i d'Artà; i en particular la presència de *Rodanxa* en un significat topogràfic, arrelat en diversos llocs de la toponímia del Maestrat: El Collet de la *Rodányča*, a